

I. РЕШЕНИЯ НА НАКАЗАТЕЛНАТА КОЛЕГИЯ

1.Трайно утвърдена е практиката, че задълженията на водачите на МПС по основното правило на чл. 20, ал. 2 ЗДП и по конкретните пътни обстановки, са едни и същи по своето съдържание и обем и когато те /водачите/ не се движат със съобразена скорост и не вземат предписаните мерки при възникване на опасност, не нарушават едновременно основното правило и това по частния случай.

Казаното обаче не е относимо единствено при преценка на съотношението между нормата на чл. 20, ал. 2 и тази на чл. 21,ал. 1 ЗДП. То реферира и към специалната пътна обстановка, свързана с конкретна хипотеза на дължимия режим на скорост, каквато е тази по чл. 119 ЗДП, спрямо общата норма на чл. 20, ал. 2 ЗДП. Същевременно самата последна разпоредба визира в себе си както предвидимите по правило опасности-тези, разписани в изр. 1 на чл. 20, ал. 2 ЗДП, така и непредвидимата такава по изр. 2, приложима ако първата не е налице. Извод кой текст от специалното законодателство е нарушен, се прави на основа на установената фактология. И докато от правна страна е допустимо да се премине от специална към обща норма, обратното е недопустимо.

Чл. 20, ал. 2 от ЗДвП

Чл. 21, ал. 1 от ЗДвП

Решение № 185 от 22.10.2019 г. по нак. дело № 778/2019 г., II н. о., докладчик съдия Теодора Стамболова

С присъда № 54/25.02.19 г., постановена от ГС-София /СГС/, НО, 15 въззивен състав по В.Н.О.Х.Д. 3620/18 г., е отменена оправдателна присъда от 09.06.16 г., постановена от РС-София /СРС/, НО, 106 състав по Н.О.Х.Д. 4556/15 г., и подсъдимият И. В. Ч. е признат за виновен и осъден за извършено от него престъпление по чл. 343, ал. 3, пр. посл., б. А, пр. 2 вр. ал. 1, б. Б, пр. 2 вр. чл. 342, ал. 1, пр. 3 НК, с допуснати нарушения по чл. 20, ал. 2 и чл. 119 ЗДП, като вр. чл. 54 НК му е наложено наказание лишаване от свобода за срок от две години, чието изтърпяване е отложено с изпитателен срок от пет години. На основание чл. 343 Г вр. чл. 37, ал. 1, т. 7 НК подсъдимият е лишен от право да управлява МПС за срок от три години. Съдебният акт на СРС е потвърден в оправдателната част относно допускане на вменени с обвинителния акт нарушения по чл. 21, ал. 2 и чл. 47, ал. 3 ЗДП.

Всички изложени аргументи на СГС, процедурно вярно изведени от доказателствената съвкупност, установяват липса на принос на пострадалата към настъпване на съставомерното деяние. Накратко казано, ако подсъдимият бе се движел със съобразена с пътната обстановка скорост и най-вече с винаги предвидимата опасност при доближаване на сигнализирана по съответния ред пешеходна пътека /което е било налице и преди самата нея/, то той би успял да реагира на поведението на К., ясно демонстрирала намерението си да пресече частта от пътното платно, в която се е движел Ч. Вярно е, че съгласно т. б, б. А от цитираното вече ТРОСНК правото на пешеходеца при пресичане на пътното платно е абсолютно на специално очертана или неочертана с маркировка върху пътното платно, но сигнализирана с пътен знак пешеходна пътека. Това право несъмнено трябва да се упражнява при спазване на правилата на чл. 113 и чл. 114 ЗДП, за които е налице доказателствено обезпечено ненарушаване от К.

Предвид казаното, ВКС счита, че поначало вярно е ангажирана наказателната отговорност на подсъдимия и не е налице случайно деяние,

каквото се въздига от подсъдимия и неговия защитник, поради което се претендира постановяване на оправдателен съдебен акт директно от ВКС.

Макар и да не е релевиран довод относно незаконосъобразност на нарушенията на специалното законодателство, намерени за допуснати от Ч. /освен в процедурен план за чл. 20, ал. 2 ЗДП, за което се зае становище по-нагоре в изложението/, този съд е задължен да даде кратки пояснения по приложението на правото.

Както принципно правилно е отбелязал в мотивите към обжалваната присъда СГС, в случая е приложимо правилото на т. 4 на ТР № 28/28.11.84 г., постановено по Н.Д.10/84 г. Неговите постановления са важими и при актуалната нормативна уредба. Трайно утвърдена е практиката, че задълженията на водачите на МПС по основното правило на чл. 20, ал. 2 ЗДП и по конкретните пътни обстановки, са едни и същи по своето съдържание и обем и когато те /водачите/ не се движат със съобразена скорост и не вземат предписаните мерки при възникване на опасност, не нарушават едновременно основното правило и това по частния случай /тогава по правилника за движение по пътищата/.

Казаното обаче не е относимо единствено при преценка на съотношението между нормата на чл. 20, ал. 2 и тази на чл. 21, ал. 1 ЗДП, както е извела контролираната инстанция. То реферира и към специалната пътна обстановка, свързана с конкретна хипотеза на дължимия режим на скорост, каквато е тази по чл. 119 ЗДП, спрямо общата норма на чл. 20, ал. 2 ЗДП. Същевременно самата последна разпоредба визира в себе си както предвидимите по правило опасности-тези, разписани в изр. 1 на чл. 20, ал. 2 ЗДП, така и непредвидимата такава по изр. 2, приложима ако първата не е налице. Извод кой текст от специалното законодателство е нарушен, се прави на основа на установената фактология. И докато от правна страна е допустимо да се премине от специална към обща норма, обратното е недопустимо. Съдебната практика в тази насока е дълготрайна и ясна.

Ето защо не може да се счете за законосъобразно приетото от решаващия съд, чийто акт се ревизира, че Ч. е допуснал едновременно нарушения на чл. 20, ал. 2 ЗДП изцяло и на чл. 119, ал. 1 ЗДП. Става дума за съотношение между специален и общ текст, все свързани с режима на скоростта при препятствие, каквото е готвещ се да пресича и/или пресичащ на пешеходна пътека пешеходец.

За да изведе вярното приложение на правото в тази връзка, е нужно ВКС да се обърне към приетото от СГС от фактическа и правна страна. На стр. 23 горе от мотивите към присъдата еднозначно е прието, че Ч. е бил длъжен да избере такава скорост на движение, съобразена с поставените в района пътни знаци, указващи приближаването и наличието на пешеходна пътека, позволяваща му да спре преди същата, за да осигури безопасно преминаване на предприел пресичане пешеходец. Още повече, самата К. е предметявала предвидимото поведение по пресичане и е била видна за дееца от разстояние, в рамките на което той е можел да реагира с намаляване на скоростта. Затова и няма място за разсъждения на плоскостта на изр. 2 на чл. 20, ал. 2 ЗДП.

Що се касае до извода за нарушено правило за движение по пътищата, визирано в чл. 119, ал. 1 ЗДП, то на стр. 23 долу и стр. 24 горе от мотивите, категорично е изведено, че в момента на стъпване на пострадалата на пешеходната пътека, Ч. се е намирал на разстояние и е управлявал със скорост, които са правели невъзможно от техническа гледна точка спирането преди мястото на удара. Но това било така, тъй като той сам се бил поставил в невъзможност, нарушавайки преди това правилата за движение, предвидени в чл. 20, ал. 2 ЗДП.

С оглед казаното, за правилно приложение на материалния закон контролираният съд е бил длъжен да подбере кое е първичното поведение, очертаващо съответно нарушение, намиращо се в пряка причинна връзка с настъпилото ПТП и причинените с него вреди. И както личи от възприетите

факти и правните заключения, това е престъпването на правилото за движение, прогласено в чл. 20, ал. 2, изр. 1 ЗДП. По-нататъшните изводи са резултат от това посочено недопущение на специалното законодателство. При стъпване на К. на пешеходната пътека и опита да премине същата, траял кратко и на късо разстояние от разделителния остров в момента на удара, касаторът вече е реализирал нарушение на пътното законодателство, свързано с режима на скоростта, което не му е разрешило да спре при приближаване към пешеходната пътека.

Въпреки изложеното, не се налага изменение на присъдата в третирия смисъл, тъй като генерално погледнато наказателната отговорност на подсъдимия е правилно ангажирана.

2.Реализираните от подсъдимия „държане с цел разпространение“ и „разпространение“ по отношение на наркотичните вещества представляват две форми на изпълнителното деяние по чл. 354а, ал. 1 от НК, а не две отделни деяния, реализирани при условията на чл. 26, ал. 1 от НК.

Чл. 26, ал. 1 от НК

Чл. 354а, ал. 1 от НК

Решение № 134 от 08.10.2019 г. по нак. дело № 643/2019 г. , III н. о., докладчик съдия Лада Паунова

С присъда № 29 от 14.12.2018г. по нохд № 156/2018 г. по описа на Окръжен съд – Силистра, подсъдимият Б. К. Д. е признат за виновен в това,

че на 08.02.2018г. в гр. Т., обл. С., в условията на продължавано престъпление, без надлежно разрешително издадено при условия и ред определени в Закона за контрол на наркотичните вещества и прекурсорите:

- е разпространил, като продал на М. Д. К. високорисково наркотично вещество - марихуана с нето тегло 38,900 гр. и съдържание на активен наркотично действащ компонент тетраhydroканабинол 10 тегловни процента и марихуана с нето тегло 0,9381 гр. и съдържание на активен наркотично действащ компонент тетраhydroканабинол 11,5 тегловни процента, на обща стойност 235,97 лв.;

- в обитавано от него жилище, находящо се в гр. Т., ул. [адрес], е държал с цел разпространение високорискови наркотични вещества - марихуана с нето тегло 29,8267 гр. и съдържание на активен наркотично действащ компонент тетраhydroканабинол - 8 тегловни процента, и марихуана - с нето тегло 91,8922 гр. и съдържание на активен наркотично действащ компонент тетраhydroканабинол 13 тегловни процента, на обща стойност 730,73 лв., поради което и на основание чл. 354а, ал. 1 вр. с чл. 26 НК във вр. с чл. 54 и чл. 36 НК е осъден на три години лишаване от свобода и глоба в размер на осем хиляди лева. На основание чл. 66, ал. 1 от НК е отложено изтърпяването на наказанието лишаване от свобода за срок от пет години. Постановено е отнемане на основание чл. 364а, ал. 6 от НК.

По отношение на съдържащото се в касационната жалба оплакване за неправилно приложение на материалния закон, съставляващо касационно основание по чл. 348, ал. 1, т. 1 от НПК, настоящият състав на ВКС намира за необходимо да посочи, че бланкетния начин на изложението му не позволява детайлното му обсъждане. В жалбата са изложени твърдения единствено, че в резултат на допуснатите процесуални нарушения материалният закон е бил приложен неправилно. Доколкото при проверката на въззивното решение не се констатира да са налице основанията по чл. 348, ал. 1, т. 2 от НПК, няма законово основание да се приеме, че при процесуално издържан анализ на

доказателствата въззивният съд е направил неверен извод относно приложимия материален закон. Обективизираните и установени чрез доказателствената съвкупност действия на подсъдимия Д. законосъобразно са получили своята материалноправна оценка като престъпление по чл. 354, ал. 1 от НК. В рамките на проверката относно правилното приложение на закона и с оглед осъществяването на върховен съдебен надзор за точно и еднакво прилагане на законите от всички съдилища, касационната инстанция намира обаче, че възприетата от инстанциите по същество правна квалификация на инкриминираното престъпление като продължавано по смисъла на чл. 26 от НК е незаконосъобразна. Реализираните от подсъдимия Д. „държане с цел разпространение“ и „разпространение“ по отношение на наркотичните вещества представляват две форми на изпълнителното деяние по чл. 354а, ал. 1 от НК, а не две отделни деяния, реализирани при условията на чл. 26, ал. 1 от НК. Продължаваното престъпление изисква две или повече деяния да осъществяват поотделно един или различни състави на едно и също престъпление, да са извършени през непродължителен период от време, при една и съща обстановка и при еднородност на вината и при обективна и субективна обусловеност помежду си, което в случая не е налице. А съставите на престъпления, които визират различни форми на изпълнително деяние са единни, макар с усложнена по състав конструкция, тъй като могат да се осъществят посредством реализиране на една или повече от тези форми, за постигане на престъпната цел – увреждане на обществените отношения, закриляни от съответната норма на наказателния закон. В тези случаи престъплението се извършва чрез едно деяние, включващо различни проявни форми и се квалифицира като едно единно престъпление, а не като продължавано. Като са приели обратното решаващите съдилища са допуснали нарушение на материалния закон, което може да се отстрани в касационното производство, тъй като не изисква въвеждане на нови фактически положения и не води до влошаване положението на подсъдимия.

При тези съображения извършеното от подс. Д. следва да се квалифицира като едно престъпление.

II. РЕШЕНИЯ НА ГРАЖДАНСКАТА КОЛЕГИЯ

3. Установяването на факта на трудовата злополука се извършва по реда на КСО, регламентиращ в чл. 57 и сл. процедура по деклариране, разследване и квалифициране на злополуката като трудова. Установяването на злополуката като трудова не може да се извърши по съдебен ред, а по специален административен ред, регламентиран в КСО, съобразно който, след деклариране и разследване на злополуката, квалифицирането ѝ като трудова се извършва по реда на чл. 60 КСО, а при смъртта на работника или служителя съществуването на трудово правоотношение също така се извършва по административен ред. При смърт на работника или служителя съществуването на трудово правоотношение се реализира по реда на чл. 405а, ал. 1 КТ, като издаваното постановление по ал. 1 на нормата установява, че съществуващото и прекратено поради смъртта правоотношение е трудово, тъй като е било създадено за предоставяне на работна сила. Следва да се съобрази още, че решението на административния съд, постановено в производство, в което се упражнява пряк съдебен контрол по отношение валидността на постановление по чл. 405а, ал. 1 КТ, следва да бъде съобразено в спор по чл. 200 КТ, при преценка на последиците от издаване на същото постановление.

Чл. 405а, ал. 1 КТ

Чл. 290 от ГПК

Решение № 180 от 05.11.2019 г. по гр. дело №1885/2018 г., на III г. о., докладчик съдия Симеон Чаначев

С определение № 253 от 12.06.2018 г. по ч. гр. дело № 1884/2018 г. е съединено за общо разглеждане гр. дело № 1885/2018 г. и ч. гр. дело № 1884/2018 г. на ВКС /Върховен касационен съд/, гражданска колегия, състав трето отделение, като делото се разглежда под номера на първото – гр. дело № 1885/2018 г. на ВКС, гражданска колегия, състав на трето отделение.

Производството по чл. 290 ГПК е образувано по касационни жалби - № 1672/06.02.2018 г. на ЕТ „С. И.“, гр. К., представляван от управителя С. Б. И. и № 2390/20.02.2018 г. на В. Т. И. и П. С. И., двете жалби по регистъра на ОС Плевен, подадени против решение № 14 от 13.01.2018 г. по гр. дело № 828//2017 г. на ОС Плевен.

Всеки от ответниците по касация оспорва жалбата на насрещната страна.

ВКС, гражданска колегия, състав на трето отделение, за да се произнесе взе предвид следното:

По касационна жалба № 1672/06.02.2018 г. на ЕТ „С. И.“, гр. К.:

Касационната жалба има за предмет цитираното въззивно решение в частта, с която съдът е потвърдил решение № 96 от 26.06.2017 г. по гр. дело № 217/2016 г. на РС Кнежа в частта, с която първоинстанционният съд е уважил исквете на В. Т. И. и П. С. И. против касатора за по 100 000 лв., обезщетения за неимуществени вреди, ведно със законната лихва върху сумите от 16.10.2014 г. до окончателното им изплащане, като е присъдил разноски и държавна такса.

ОС Плевен, след като е анализирал фактите по делото е стигнал до заключението, че по делото е доказана трудова злополука, настъпила на 16.10.2014 г. около 6 часа на пътя – гр. К. – с. Г., в местността „П.“, на 3 км. преди с. Г. По твърденията в исковата молба са били приети за доказани фактите, очертаващи увреждането, а именно, че при изпълнение на възложена от ответника по исковите работа - разтоварване на посевен материал от влекач с прикачено към него ремарке, вследствие преобръщане на самосвалното ремарке, загуба на напречна устойчивост спрямо рамата на превозното средство е бил затиснат намиращият се наблизо С. И., който е починал поради механична асфикция от притискане на гърдния кош и корема, довела до остра сърдечносъдова недостатъчност. Решаващият състав е изложил съображения за наличие на трудово правоотношение между касатора и С. И., които е извел от приетото по реда на чл. 60, ал. 1 от КСО разпореждане № 66 от 23.01.2015 г. на Териториално поделение – П. към НОИ. В мотивите на въззивното решение е обсъдено постановление по чл. 405а, ал. 1 КТ, с което е обявено съществуването на трудово правоотношение между С. П. И. и ЕТ „С. И.“, гр. К., като след констатиране висящност на съдебно-административен спор, образуван по жалба на ЕТ „С. И.“ против издаденото постановление, отхвърляне жалбата на ЕТ „С. И.“ с решение № 119 от 18.04.2017 г. по административно дело № 582/2016 г. на Административен съд – Враца, с която се е претендираща нищожност на административния акт и последващо обжалване на съдебното решение пред ВАС, пред който производството е било висящо към времето на разглеждане на въззивното дело по настоящия спор, въззивният съд е обосновал разбирането си за естеството на посочените административни актове – разпореждане и постановление като стабилни административни актове, установяващи към 13.01.2018 г. /дата на постановяване на второинстанционното решение/ първата от предпоставките за ангажиране отговорността на ответника по исковите по реда на чл. 200, ал. 1 КТ – трудова злополука с пострадалия С. П. И., на 16.10.2014 г. при работодател

ЕТ „С. И.“. Развити са съображения за неоснователност на възражението, предявено от ответника по исковете по чл. 201, ал. 2 КТ, въз основа на писмени доказателства – преписки на ТП на НОИ, гр. В. и гр. П., показания на свидетелите К. К. и О. Б., съдебна автотехническа експертиза, писмените доказателства за общ инструктаж, инструкция за безопасна работа при товаро – разтоварна дейност с автомобили и ремаркета, Наредба № 12/30.12.2005 г. на министъра на ТСП. По-конкретно ОС Плевен е мотивирал съображения, съгласно които не всяко нарушение на правилата за безопасност на труда /в случая хипотезата, визирана в чл. 33 от Закона за здравословни и безопасни условия на труда, обсъдена от състава на въззивната инстанция във връзка с протокол № 5/30.12.2014 г. на комисия на ТП – В. към НОИ/ обуславя приложение на чл. 201, ал. 2 КТ, а само поведение на работника, при което не е положил грижа, каквато и най – небрежният работник би положил в конкретната обстановка. Съображенията на съда са изведени от липсата на доказателства за проведен специализиран инструктаж, липсата на възможност С. И. да предвиди фактите, обсъждани от вещото лице от съдебната автотехническа експертиза за механизма на злополуката.

ВКС, състав на III г.о. е допуснал касационно обжалване по чл. 280, ал. 1, т. 1 ГПК на въззивното решение по правни въпроси, изчерпателно отразени в определение № 860 от 11.12.2018 г. и формулирани, както следва: „Следва ли да се ангажира отговорност на ответника - работодател по реда на чл. 200 от КТ в случай, че между пострадалия и ответника не е сключен писмен трудов договор?“, „Достатъчно ли е признаването на злополуката за трудова от компетентния орган, респ. обявяването на правоотношението като трудово по смисъла на чл. 405А от КТ като основание за настъпване на задължение за обезвреда, въпреки липсата на сключен писмен трудов договор между пострадалия и ответника-работодател?“, „Следва ли да се приеме, че е налице влязло в законна сила Постановление по чл. 405А от КТ, което да породи желаните последици на стабилен административен акт, при наличието на висящо съдебно оспорване относно законосъобразността му, и

как в този случай се прилага чл. 302 от ГПК?“. Тези въпроси могат да се обобщят в правен въпрос относно ангажиране отговорност на ответника по чл. 200 КТ, когато работникът е починал при изпълнение на трудовите си задължения по правоотношение, обявено за трудово по реда на чл. 405а, ал. 1 КТ, съгласно постановление на Дирекция „ИТ“ – В., предмет на съдебно-административен спор към момента на постановяване на въззивното решение.

По поставените въпроси, обобщени, както се посочи, са дадени разрешения в касационни решения /напр. по граждански дела - № 671/2009 г., № 3766/2013 г., № 1894/ 2009 г., № 622/2011 г. на състави на IV г.о./, съгласно които установяването на факта на трудовата злополука се извършва по реда на КСО, регламентиращ в чл. 57 и сл. процедура по деклариране, разследване и квалифициране на злополуката като трудова. Установяването на злополуката като трудова, според цитираната практика на ВКС, не може да се извърши по съдебен ред, а по специален административен ред, регламентиран в КСО, съобразно който след деклариране и разследване на злополуката, квалифицирането ѝ като трудова се извършва по реда на чл. 60 КСО, а при смъртта на работника или служителя съществуването на трудово правоотношение също така се извършва по административен ред. Тези разрешения се споделят от настоящия съдебен състав, който приема още, че при смърт на работника или служителя съществуването на трудово правоотношение се реализира по реда на чл. 405а, ал. 1 КТ, като издаваното постановление по ал. 1 на нормата установява, че съществуването и прекратено поради смъртта правоотношение е трудово, тъй като е било създадено за предоставяне на работна сила. Следва да се съобрази още, че решението на административния съд, постановено в производство, в което се упражнява пряк съдебен контрол по отношение валидността на постановление по чл. 405а, ал. 1 КТ, следва да бъде съобразено в спор по чл. 200 КТ, при преценка на последиците от издаване на същото постановление.

Предвид така възприетите съображения, при извършената проверка правилността на въззивното решение, съгласно чл. 290, ал. 2 ГПК настоящият съдебен състав намира следното:

Касационното оплакване за процесуална недопустимост на въззивното решение е неоснователно. Правният спор е разгледан на предявеното основание, което се определя от изложените в исковата молба обстоятелства. Поддържаните в същата твърдения са за трудова злополука, чиято квалификация произтича от изложените от ищците обстоятелства за обявяването съществуването на трудово правоотношение при смърт на работника С. П. И. по реда на КСО. Основанието, на което се разглежда иска, в случая чл. 200 КТ се обуславя от обстоятелствената част и петитума на исковата молба. Затова доводите за процесуална недопустимост на въззивното решение са необосновани. Исковете са разгледани на предявеното основание и законосъобразно е определена от въззивния съд правната им квалификация. Цитираната в касационната жалба практика на ВКС засяга други случаи, при които не е установено наличието на трудов договор между работника или служителя и работодателя. Доводите на касатора, че актовете относно установяването на процесната трудова злополука - постановление по чл. 405а, ал. 1 КТ и издаденото въз основа на същото разпореждане по чл. 60 КСО не били влезли в сила, а окръжният съд ги зачел като стабилни административни актове, не засягат процесуалната допустимост на въззивното решение, а неговата правилност. Исковете са разгледани на предявеното основание, произтичащо от съобразяване на обстоятелствената част на исковата молба, което е осъществено от второинстанционния съд, поради което оплакванията са неоснователни. От доказателствата по делото - представеното копие от разпореждане по чл. 60 КСО и постановление по чл. 405а, ал. 1 КТ, представено в оригинал, се установява, че е обявено съществуването на трудово правоотношение между С. П. И. и ЕТ „С. И.“. Съдебно-административният спор относно нищожността на въпросното постановление е приключил с решение № 6809 от 20.05.2018 г. по

административно дело № 6880/2017 г. на ВАС, представено в настоящето производство, с което е оставено в сила решение № 119 от 18.04.2017 г. по административно дело № 582/2016 г. на Административен съд – В., с което е отхвърлена жалбата на работодателя. Тези обстоятелства следва да бъдат зачетени съгласно чл. 235, ал. 3 ГПК, поради което макар и в мотивите на въззивния съд да се съдържат съображения, с които съдът се е отклонил от практиката на ВКС и които са направени, без да се съобрази преюдициалността на съдебно-административния контрол по отношение валидността на постановление по чл. 405а, ал. 1 КТ, разглеждано в спор по чл. 200 КТ, при преценка на последиците от издаване на същото постановление, същите не са обусловили неправилност на крайния извод на окръжния съд за осъществяване елементите от фактическия състав на чл. 200 КТ. В допълнение към изложеното трябва да се има предвид, че твърдението на касатора, че е извършена поправка на датата на съставяне на постановлението, след представяне в настоящето производство на оригинала на същия акт, се явява необосновано, тъй като върху оригиналния документ не са извършени поправки, нанесена е датата на съставяне на документа, която с оглед разпоредбата на чл. 405а, ал. 4 КТ определя за начална дата на възникване на трудовото правоотношение, при липсата на определена в постановлението дата, датата на съставяне на постановлението – 16.10.2014 г. В случая е съобразена практиката на ВКС, цитирана по-горе за наличието на разпореждане по чл. 60 КТ за установяване на процесната злополука като трудова, установено е и наличието на трудово правоотношение с посоченото постановление на ИТ. Въз основа на посоченото разпореждане по чл. 60 КСО и цитираното постановление по чл. 405а, ал. 1 КТ правилно е приета злополуката за трудова и законосъобразно е ангажирана отговорността на ответника по реда на чл. 200 КТ.

Следващото касационно оплакване е за неправилност на въззивното решение във връзка с отхвърляне възражението на ответника по исковете по чл. 201, ал. 2 КТ. Касаторът е посочил присъда № 10 от 16.03.2016 г. по н.о.х.

дело № 51/2016 г. на ОС В., с която О. Б. е признат за виновен и осъден за това, че синът на ищците е починал вследствие на описаната по-горе трудова злополука. Показанията на О. Б. са интерпретирани в жалбата, заедно с показанията на другия свидетел К. К. и съдебната автотехническа експертиза, като установяващи възражението на жалбоподателя за съпричиняване на вредоносния резултат. Това становище на касатора не се подкрепя от данните по делото и не опровергава изводите на окръжния съд за липсата на доказателства за проведен специален инструктаж, както и за липсата на възможност С. И. да предвиди фактите, обсъждани от вещото лице от съдебната автотехническа експертиза за механизма на злополуката. В касационната жалба именно тези мотиви на окръжния съд не са обсъдени, поради което страната не е аргументирала доводи, обуславящи обосноваване на твърдението ѝ за основателност на възражението по чл. 201, ал. 2 КТ. Не е доказано С. И. да е предупреждаван лично на кое място да стои при разтоварване на гондолата /от показанията на свидетеля Б., на които се позовава жалбоподателят, не се установява това обстоятелство/, не е доказано, че този свидетел е имал задължението да инструктира пострадалия, не е установено, че пострадалият е бил включен в лицата, за които свидетелят К. е посочил, че се събирали на инструктаж и се подписвали в инструктажната книга. Не е съобразен и крайният извод на въззивната инстанция, който по същество е правилен и съобразен с практиката на ВКС, че не всяко нарушение на правилата за безопасност на труда обуславя приложение на чл. 201, ал. 2 КТ, а само поведение на работника, при което не е положил грижа, каквато и най-небрежният работник би положил в конкретната обстановка. В случая такова поведение не е установено. Това разрешение е относимо и към доводите на касатора за прилагане разпоредбата на чл. 33 от Закона за здравословни и безопасни условия на труда, обсъдена от състава на въззивната инстанция във връзка с протокол № 5/30.12.2014 г. на комисия на ТП – В. към НОИ. Затова в тази част

въззивното решение следва да се приеме за правилно, а оплакванията на касатора за неоснователни.

Следващото касационно оплакване е за неправилност на въззивното решение, поради допуснатото, според страната нарушение на закона – прекомерност на присъдените обезщетения. ОС Плевен е разгледал оплакванията в жалбата на ответника, които са се отнасяли до намаляване размера на обезщетението във връзка с възражението по чл. 201, ал. 2 КТ и е присъдил обезщетения за неимуществени вреди в размер на по 100 000 лв. за всеки от ищците. За да уважи исквете по чл. 200 КТ, второинстанционният съд е преценил правно-релевантните факти, относими към размера на дължимите обезщетения и доказани от показанията на свидетелите Н. С., И. Д. – претърпяната от ищците, вследствие на трудовата злополука, причинила смъртта на сина им внезапна загуба на най-близкия им човек, възрастта му - 21 години, болката, мъката и страданията, които същите са претърпели и ще търпят занапред, произтичащата от трагичното събитие промяна в живота на В. И. и П. И., които преди това са поддържали отношения със сина си, основани на обич и доверие, живеели са в общо домакинство, а със загубата му са лишени от подкрепата, която последният е давал, която са очаквали и за в бъдеще. Спецификата на тези факти в конкретния случай е взета под внимание от въззивния съд и е обусловила законосъобразност на постановеното решение, което е съобразено със задължителните критерии, които трябва да бъдат отчитани от съдилищата в Република България при прилагане на принципа за справедливост и които са посочени в ППВС № 4/1968 г., както и в практиката на ВКС по чл. 290 ГПК. Като краен резултат приетото от съда разрешение на спора за определяне паричен еквивалент на неимуществените вреди в посочените размери е правилно. Обезщетенията не са присъдени в завишен размер, както неправилно поддържа касаторът. Доводите на последния са неправилни, а влизат в противоречие и с доказателствата за отношенията между С. И. и родителите му, които неправилно определя като лишени от силна емоционална връзка.

Оплакването за неправилност на въззивното решение, поддържано в жалбата, относно приложението на чл. 52 ЗЗД не се подкрепя и от доводите, изведени от съпоставянето на настоящия случай с други спорове, по които са постановени решения от състави на ВКС, подробно цитирани от касаторите. Този извод произтича от следните съображения. Приложението на принципа за справедливост, залегнал в разпоредбата на чл. 52 ЗЗД, има задължителни критерии, посочени в ППВС № 4/1968 г., които, както се отрази, трябва да бъдат съобразявани от съдилищата при определяне на обезщетение за неимуществени вреди. В тази насока, видно от изложените по-горе мотиви, въззивният съд е процедирал в съответствие с разрешената в практиката на ВС и ВКС. Но конкретният случай се характеризира със спецификата на фактите, която формира съдържанието на легалното понятие за справедливост във всеки отделен правен спор и обуславя различен размер на дължимото обезщетение за неимуществени вреди, поради което единен механизъм за присъждане на обезщетение за неимуществени вреди не може да бъде въведен, както неправилно счита касаторът. Затова предлаганият от него сравнителен анализ на съдебната практика за определяне на обезщетение за неимуществени вреди, включително позоваването на формираната с решения на състави на ВКС практика, не обосновават поддържаното становище за неправилност на въззивното решение.

С оглед на изложеното следва да се приеме, че при постановяване на въззивното решение в обжалваната част не са допуснати нарушения по чл. 281, т. 3 ГПК. Въззивното решение е правилно и следва да бъде оставено в сила в същата част на основание чл. 293, ал. 1, предложение първо ГПК.

По касационна жалба № 2390/20.02.2018 г. на В. Т. И. и П. С. И.:

Касационната жалба има за предмет цитираното въззивно решение в частта, с която съдът е потвърдил решение № 96 от 26.06.2017 г. по гр. дело № 217/2016 г. на РС Кнежа в частта, с която първоинстанционният съд е отхвърлил исквете на В. Т. И. и П. С. И. против ЕТ „С. И.“, гр. К. по чл. 200

КТ, за всеки от тях, за разликата между 100 000 лв. и 120 000 лв., обезщетение за неимуществени вреди, ведно със законната лихва върху сумите от 16.10.2014 г. до окончателното им изплащане. За да постанови този резултат, въззивният съд е приел фактически и правни изводи, подробно изложени по предходната касационна жалба, обуславящи съображения за доказаност на исковете по чл. 200 КТ по основание, отхвърлил е възражението на ответника по претенциите по чл. 201, ал. 2 КТ и е изложил мотиви за присъждане на обезщетения за неимуществени вреди. След анализ показанията на свидетелите Н. С. и И. Д. за преживените от ищците страдания във връзка със загубата на техния син С. И., въззивният съд е обосновал изводи за неоснователност на оплакването за необезщетяване на неимуществените вреди в пълен обем.

С определение № 860 от 11.12.2018 г. е допуснато касационно обжалване по чл. 280, ал. 1, т. 1 ГПК на въззивното решение в обжалваната част по правен въпрос със следното съдържание: „Справедливи ли са присъдените по касираното въззивно съдебно решение обезщетения за трудова злополука, в размер от по 100 000 лева за всяко едно от увредените лица и способни ли са такива да възмездят изцяло причинените на ищците по исковете неимуществени вреди?“.

По поставения въпрос е дадено разрешение в ППВС № 4/23.12.1968 г., съгласно което са очертани задължителните критерии, които следва да бъдат съблюдавани от съдилищата при прилагане принципа за справедливост, като при причиняване на смърт от значение са възрастта на увредения, общественото му положение, отношенията между пострадалия и близкия, който търси обезщетение за неимуществени вреди. Върховният съд е приел, че от значение са и редица други обстоятелства, които съдът е длъжен да обсъди и въз основа на оценката им да заключи какъв размер обезщетение по справедливост да присъди за неимуществени вреди.

Предвид така възприетите съображения, при извършената проверка правилността на въззивното решение, съгласно чл. 290, ал. 2 ГПК настоящият съдебен състав намира следното:

Мотивите на въззивния съд, в които преценката за определяне на обезщетенията не е мотивирана подробно, макар и направена в отклонение от задължителната практика по смисъла на чл. 280, ал. 1, т. 1 ГПК, не са обусловили неправилност на крайния извод за определяне размера на обезщетенията за неимуществени вреди. Поради това решението, постановено от ПОС в обжалваната част е правилно.

Основното касационно оплакване е за неправилност на въззивното решение, поради нарушения на чл. 51, ал. 1 и чл. 52 ЗЗД. Касаторите считат, че обезщетенията в присъдените от въззивния съд размери са недостатъчни да репарират неимуществените вреди. Освен това намират обезщетенията за несправедливи, несъобразени с критериите, въведени с указанията, дадени с ППВС № 4/1968 г. Становището им, изложено в касационната жалба е, че обезщетения в такива размери не съответстват на практиката на съдилищата при идентични случаи на неимуществени вреди. Оплакването е неоснователно, а доводите, развити в негова подкрепа, са необосновани.

За да уважи исковете по чл. 200 КТ в размер на по 100 000 лв., второинстанционният съд е отразил обстоятелства, доказани въз основа на показанията на свидетелите Н. С. и И. Д. Тези обстоятелства са от кръга на изложените в ППВС № 4/1968 г., които следва да бъдат съблюдавани от съдилищата при прилагане принципа за справедливост, заложен в разпоредбата на чл. 52 ЗЗД, като съдържанието им е специфично, с оглед конкретните особености на случая. Събитието, обективизирано в процесната трудова злополука, се характеризира с внезапната загуба на най-близкия на ищците човек – техния син, както и с редица други обстоятелства, които са относими към оценката им, за да се определи какъв размер обезщетение по справедливост следва да се присъди за неимуществени вреди. Към тези

обстоятелства се отнасят възрастта на С. И. и неговите родители към момента на злополуката, същият е бил на 21 години, ищецът е бил на 53 години, ищцата на 48 години, отношенията, които са съществували между тях – живеели са в общо домакинство, а отношенията са се основавали на обич и доверие, последиците за ишците, от смъртта на детето им като най-голяма и тежка загуба за един родител и свързаните със събитието болки и страдания, подробно описани от свидетелите, разпитани в първоинстанционното производство, последиците за ишците, свързани с лишаването им от подкрепа – духовна и материална, която синът им е давал и която са очаквали за в бъдеще и които променят живота им. Посочените обстоятелства са отразени в мотивите на въззивното решение, макар и лаконично, без подробен анализ на правно-релевантните факти, като по този начин са съобразени и доводите на ишците, поддържани и в настоящето производство. Съображенията на въззивния съд, в които преценката за определяне на обезщетенията не е мотивирана подробно, не са обусловили неправилност на крайния извод за определяне размера на обезщетенията за неимуществени вреди. Поради това решението, постановено от ОС Плевен в обжалваната част, е правилно. Изложеното обуславя извод за съблюдаване от второинстанционния съд на обстоятелствата, които следва да се имат предвид при определяне на обезщетението за неимуществени вреди, произтичащи при причиняване на смърт, а след като са взети под внимание правно-релевантните факти и е отчетено тяхното проявление, с оглед конкретните особености на случая, процедирането на съда като краен резултат е правилно. Настоящата инстанция при упражнението си на съдебен контрол за законосъобразност, преценявайки установените по делото факти, относими към размера на претендираните обезщетения, намира, че присъденият размер от по 100 000 лв. за всеки ищец не е занижен и съответства на критерия за справедливост, заложен в разпоредбата на чл. 52 ЗЗД. Относно довода за съответствие на присъдените обезщетения на „практиката на съдилищата при идентични случаи“, за да не се преповтаря

вече изложеното по този въпрос, следва да се имат предвид съображенията, мотивирани по предходната жалба по същия въпрос.

С оглед на изложеното следва да се приеме, че при постановяване на въззивното решение в обжалваната част не са допуснати нарушения по чл. 281, т. 3 ГПК. Въззивното решение е правилно и следва да бъде оставено в сила в същата част на основание чл. 293, ал. 1, предложение първо ГПК.

По частната жалба № 3406/16.03.2018 г. на ЕТ „С. И.“, гр. К.:

Цитираното определение е постановено от въззивната инстанция в производство по чл. 248 ГПК, поради което подлежи на обжалване по реда на чл. 274, ал. 2 ГПК пред ВКС и процедурата по чл. 274, ал. 3 ГПК е неприложима. Затова изложението по чл. 284, ал. 3, т. 1 ГПК относно основанията за допускане на касационно обжалване не могат да бъдат предмет на разглеждане в настоящето производство, респективно не следва да се обсъждат.

Производството е процесуално допустимо, тъй като частната жалба е подадена от легитимирана страна, в срока по чл. 275, ал. 1 ГПК, срещу съдебен акт, подлежащ на инстанционен контрол пред ВКС, при наличието на правен интерес, обусловен от постановения правен резултат.

За да се произнесе по същество на спора ВКС взе предвид следното:

С постановеното определение, предмет на частната жалба, е изменено решение № 14 от 13.01.2018 г. по гр. дело № 828//2017 г. на ОС Плевен в частта за разноските, като е осъден С. Б. И., действащ като едноличен търговец с фирма „С. И.“ ЕТ, гр. К., да заплати на адвокат П. И. Ш. сумата 5954 лв., адвокатско възнаграждение по компенсация, определено от съда на основание чл. 38, ал. 2 ЗАдв., вр. чл. 7, ал. 2, т. 5 НМРАВ.

За да се произнесе по същество на спора, ВКС взе предвид следното:

Становището в частната жалба за процесуална недопустимост на молба № 787/17.01.2018 г. по регистъра на ОС Плевен, с която се претендира присъждане на разноски за въззивното производство, по реда на чл. 38, ал. 2 от ЗА, поради осъществено произнасяне по искане на ищците за разноски с въззивното решение е неправилно. В ТР № 6/2012 г. от 06.11.2013 г. по т. дело № 6/2012 г. на ОСГКТК на ВКС е изяснено, че разпоредбата на чл. 248, ал. 1 ГПК разграничава две хипотези, свързани с промяна на вече постановения съдебен акт в частта му, с която е определена отговорността за разноски, установени като изключение от правилото на чл. 246 ГПК – първата хипотеза обхваща случаите, при които съдът не се е произнесъл по валидно заявено и прието искане за разноски, а втората хипотеза, относима към настоящия спор, засяга случаите, при които съдът се е произнесъл по искането за разноски, но е налице искане от страната те да бъдат приведени в съответствие с твърдението ѝ за осъществяването им. Това искане е за изменение на постановения правен резултат в частта за разноските. Същото е процесуално допустимо. Процесуално недопустимо е произнасянето на въззивния съд по разноските на ответника по претенциите, по компенсация, с което, без да е сезиран с молба по чл. 248 ГПК от същия за изменение на въззивното решение в тази част, съдът се е произнесъл. Затова определението по чл. 248 ГПК в посочената част следва да се обезсили.

В останалата част определението е неправилно поради следните съображения. Разноските, при подадени жалби и от двете страни против въззивното решение в различни негови части, се определят за всяка от тях съобразно неуважената жалба на противната страна. Въззивната жалба на ответника по исковете – С. Б. И., действащ като едноличен търговец с фирма „С. И.“ ЕТ, гр. К., е подадена против първоинстанционното решение в частта, с която на основание чл. 200 КТ са уважени предявените от ищците – В. Т. И. и П. С. И. искове, за всеки от тях, за по 100 000 лв., общо за сумата 200 000 лв. Посочената сума формира обжалваемия интерес на С. Б. И., който е релевантен за определяне разноските на въззиваемите – В. Т. И. и П. С. И.,

предвид осъществената в тяхна полза защита от адвокат П. И. Ш. С оглед изхода на делото – отхвърляне на посочената въззивна жалба на И., разноски се дължат на адвокат П. Ш., който е осъществил процесуално представителство на въззиваемите по реда на чл. 38, ал. 2, вр. чл. 38, ал. 1, т. 2 ЗА, видно от договора за правна защита и съдействие от 09.12.2015 г. Доводите на частния жалбоподател, че фактическият състав на чл. 38, ал. 2, вр. чл. 38, ал. 1, т. 2 ЗА не е доказан, са необосновани, предвид представения договор за правна защита и съдействие от 09.12.2015 г., видно от който договарянето на правната помощ като безплатна – по чл. 38, ал. 1, т. 2 ЗА е изрично посочено в документа. Позоваването на практика на ВКС в частната жалба не засяга процесния случай, при който фактическият състав по чл. 38, ал. 1, т. 2 ЗА е установен. Дължимите разноски, определени по реда на чл. 38, ал. 2 ЗА, вр. Наредба № 1/09.07.2004 г. на ВАС, възлизат на сумата 5530 лв. Неправилно въззивният съд е определил тази сума, без да съобрази размера на обжалвания интерес – 200000 лв., който е критерий за определяне на възнаграждението по чл. 38, ал. 2, вр. чл. 38, ал. 1, т. 2 ЗА. Предвид същия размер – 200 000 лв., възнаграждението в полза на адвокат П. Ш., което С. Б. И., действащ като едноличен търговец с фирма „С. И.“ ЕТ, гр. К. следва да заплати, е в размер на сумата 5530 лв. Определението на въззивния съд в частта, с която се е произнесъл по молбата по чл. 248 ГПК на адвокат Ш., следва да се отмени и вместо него да се постанови друго, с което С. Б. И., действащ като едноличен търговец с фирма „С. И.“ ЕТ, гр. К., следва да заплати на адвокат П. Ш. сумата 5530 лв. Определянето на размера на разноските, които ответникът по исковете следва да заплатят на ищците, е свързано с преценка на възражението им по чл. 78, ал. 5 ГПК, направено от процесуалния представител, адвокат Г. Г., в съдебно заседание от 14.12.2017 г. по въззивното дело. Въззивният съд не е изложил мотиви относно фактическата и правна сложност на спора съобразно разясненията в т. 3 от ТР № 6/2012 г. от 06.11.2013 г. по гр. дело № 6/2012 г. на ОСГКТК на ВКС. Настоящата инстанция намира, че не е налице несъответствие между размера

на възнаградението и усилията на защитата, осъществена от адвокат П. Ш., предвид многобройните факти, доказателства, които ги обективират и дължимите правни разрешения по не малък брой правни въпроси, породени от предявените иски по чл. 200 КТ. Тези правни въпроси определят висока степен на фактическа и правна сложност на делото, респективно неоснователност на възражението по чл. 78, ал. 5 ГПК, което следва да бъде отхвърлено. Изложените обстоятелства обуславят определяне на разносните съгласно посочените по-горе съображения в размер на сумата 5530 лв.

4. Във всички случаи, когато липсва утвърдено от съда споразумение между родителите при развод или унищожаване на брака (чл. 59 от СК и чл. 48, ал. 3, във вр. с чл. 59 от СК), както и при установяване по съдебен ред произхода на детето (чл. 70 от СК), съдът служебно следва да предостави упражняването на родителските права (полагането на непосредствените ежедневни грижи, възпитание, надзор и пр. – чл. 125 от СК) само на единия родител, при когото (по общо правило – чл. 126 от СК) следва да определи и местоживеенето на детето, като определи режим на лични отношения (контакти) с другия родител и осъди последния да заплаща припадащата му се част от издръжката на детето (тъй като той не полага непосредствените грижи за него и не го издържа непосредствено – чл. 143 от СК). Именно предвид и тази връзка на обусловеност (по общо правило) на въпросите относно местоживеенето, режима на лични отношения и издръжката на детето, от въпроса относно упражняването на родителските права, предвид и посочената по-горе необходимост от пълно разрешаване на целия комплекс от тези въпроси, както и предвид изричното препращане от чл. 127, ал. 2 към чл. 59 от СК, съдът и по реда на чл. 127, ал. 2 от СК, при липса на утвърдено споразумение по тези въпроси по чл. 127, ал. 1 от СК, следва служебно да се произнесе по всички тях – в тяхната съвкупност,

независимо с кой от тях е изрично сезиран с молбата на някой от родителите, които вече не живеят заедно. Единствено в случай, че вече е налице утвърдено от съда споразумение между родителите или/и постановено съдебно решение по тези въпроси, при изменение на обстоятелствата, съгласно чл. 59, ал. 9 от СК, по молба на всеки от родителите съдът може да измени само режима на лични отношения, но и в този случай съдът по своя преценка – ако интересите на детето налагат това – може служебно да се произнесе с решението си и по останалите въпроси, като измени вече постановените и по тях мерки.

Чл. 290 ГПК

Чл. 127, ал. 2 СК

Решение № 30 от 01.02.2019 г. по гр. дело № 3060/2018 г., IV г. о., докладчик съдия Боян Цонев

Производство по чл. 290 от ГПК.

Образувано е по касационна жалба на ищцата по делото А. Х. С. срещу решение № 106/14.05.2018 г., постановено по въззивно гр. дело № 100/2018 г. на ОС Шумен С обжалваното въззивно решение е потвърдено първоинстанционното решение № 8/19.01.2018 г. по гр. дело № 1105/2017 г. на РС Нови пазар – в обжалваната пред окръжния съд част, с която упражняването на родителските права спрямо ненавършилите пълнолетие деца на страните С. С. Р. и Т. С. Р. е предоставено на техния баща – ответника С. Р. Х., постановено е местоживеенето на децата да бъде на неговия постоянен адрес – с. Б., общ. К., и жалбоподателката е осъдена да заплаща ежемесечна издръжка в размер 150 лв. на непълнолетния си син С. Р.

и в размер 130 лв. на малолетния си син Т. Р., начиная от влизане на решението в сила, с падеж 30-то число на месеца, за който се дължи издръжката, ведно със законната лихва за всяка просрочена вноска, до настъпване на законни причини за изменение или прекратяване на издръжката, като в тежест на жалбоподателката е възложена и държавна такса по делото.

В касационната жалба на ищцата А. С. се излагат оплаквания и доводи за недопустимост, евентуално – за неправилност на обжалваното решение – касационни основания по чл. 281, т. 2 и т. 3 от ГПК. Изложеното в жалбата се поддържа в откритото съдебно заседание и в писмена защита.

Ответникът С. Х. не е подал отговор на касационната жалба и не заявява становище по нея.

С определение № 742/28.09.2018 г. касационното обжалване по делото е допуснато на основание чл. 280, ал. 1, т. 3 и ал. 2, предл. 2 от ГПК – с оглед проверката относно процесуалната допустимост на въззивното решение, по процесуалноправния въпрос – следва ли съдът, когато е сезиран само с искане за определяне на режим на лични отношения между родител и дете, да се произнася служебно и по останалите въпроси, предвидени в чл. 127, ал. 2 от СК (предоставяне упражняването на родителските права, местоживеенето на детето и дължимата издръжка за него), ако същите не са повдигнати за разрешаване от другия родител, в качеството му на ответник по делото.

По така поставения процесуалноправен въпрос съдът намира следното:

Производството по спорна съдебна администрация по чл. 127, ал. 2 от СК, по общо правило, започва и се развива по молба на някой от двамата родители, когато те не живеят заедно (в състояние на трайна фактическа раздяла са, независимо от това дали са в брак или не) и не са постигнали споразумение, утвърдено от съда, относно местоживеенето на

ненавършилите пълнолетие техни деца, упражняването на родителските права, личните отношения с децата и издръжката им. Именно по същите тези въпроси съдът следва да се произнесе и с решението си по чл. 127, ал. 2 от СК – предвид изричното им изброяване както в ал. 1, така и в ал. 2 на чл. 127 от СК. По същия комплекс въпроси (и също, освен ако не утвърди споразумение между родителите по тези въпроси) съдът се произнася служебно и с бракоразводното решение – чл. 59, ал. 2 от СК, и с решението за унищожаване на брака – чл. 48, ал. 3 от СК (това разпорежда и процесуалноправната норма на чл. 322, ал. 2, изр. 2 от ГПК), както и с решението, с което установява произхода на детето – чл. 70 от СК. Във всички тези случаи (включително и при утвърждаване на споразумението между родителите) законодателят възлага на съда служебно да следи за защитата във възможно най-голяма степен на интересите на децата, като изхожда изключително от тези интереси. Също с оглед защитата интересите на децата, в рамките на посочените спорни съдебни охранителни производства, в които тези въпроси се разрешават от съда, служебното начало има значителен превес над диспозитивното начало (в този смисъл – и т. 1 от ТР № 1/09.12.2013 г. на ОСГТК на ВКС). Именно интересите на децата налагат във всички тези случаи – или със споразумението между родителите, но утвърдено от съда, или по реда на спорната съдебна администрация – с охранителното съдебно решение – да бъдат уредени/разрешени всички тези въпроси – в тяхната съвкупност и цялост, като единен комплекс, а не поотделно или само някои от тях. Законът не изключва възможността част от тези въпроси да бъдат уредени с утвърдено от съда споразумение между родителите, а друга част от тях да бъдат разрешени с решение на съда (в този смисъл са и разясненията в мотивите към т. 2 от ТР № 1/03.07.2017 г. на ОСГК на ВКС), но и в тези случаи регламентацията им като краен резултат следва да е цялостна и пълна, и в интерес на децата. Също съгласно приетото в т. 2 от ТР № 1/03.07.2017 г. на ОСГК на ВКС, когато не е постигнато между родителите и утвърдено от съда споразумение за съвместно упражняване на

родителските права (което също следва да е в интерес на детето), е изключена възможността съдът с решението си да постанови такова съвместно упражняване на родителските права от двамата родители. Следователно, във всички случаи, когато липсва утвърдено от съда споразумение между родителите при развод или унищожаване на брака (чл. 59 от СК и чл. 48, ал. 3, във вр. с чл. 59 от СК), както и при установяване по съдебен ред произхода на детето (чл. 70 от СК), съдът служебно следва да предостави упражняването на родителските права (полагането на непосредствените ежедневни грижи, възпитание, надзор и пр. – чл. 125 от СК) само на единия родител, при когото (по общо правило – чл. 126 от СК) следва да определи и местоживеенето на детето, като определи режим на лични отношения (контакти) с другия родител и осъди последния да заплаща припадащата му се част от издръжката на детето (тъй като той не полага непосредствените грижи за него и не го издържа непосредствено – чл. 143 от СК). Именно предвид и тази връзка на обусловеност (по общо правило) на въпросите относно местоживеенето, режима на лични отношения и издръжката на детето, от въпроса относно упражняването на родителските права, предвид и посочената по-горе необходимост от пълно разрешаване на целия комплекс от тези въпроси, както и предвид изричното препращане от чл. 127, ал. 2 към чл. 59 от СК, съдът и по реда на чл. 127, ал. 2 от СК, при липса на утвърдено споразумение по тези въпроси по чл. 127, ал. 1 от СК, следва служебно да се произнесе по всички тях – в тяхната съвкупност, независимо с кой от тях е изрично сезиран с молбата на някой от родителите, които вече не живеят заедно. Единствено в случай, че вече е налице утвърдено от съда споразумение между родителите или/и постановено съдебно решение по тези въпроси, при изменение на обстоятелствата, съгласно чл. 59, ал. 9 от СК, по молба на всеки от родителите съдът може да измени само режима на лични отношения, но и в този случай съдът по своя преценка – ако интересите на детето налагат това – може служебно да се

произнесе с решението си и по останалите въпроси, като измени вече постановените и по тях мерки.

Предвид така възприетото разрешение на поставения по делото процесуалноправен въпрос, оплакванията в касационната жалба за процесуална недопустимост – изцяло на обжалваното въззивно решение, респ. – частично на първоинстанционното решение по делото, са неоснователни.

С исковата си молба по делото жалбоподателката-ищца, при изложени твърдения за продължителна (година и половина) фактическа раздяла между страните (които не са сключвали граждански брак), е поискала от съда да определи само режим на лични отношения между нея и двете ненавършили пълнолетие деца, както и да разреши издаването на задгранични паспорти и пътуване в чужбина на двете деца без съгласието на бащата (т.е. съдът да замести това негово съгласие по реда на чл. 127а, ал. 2-4 от СК). По делото липсват твърдения и доказателства, между страните да е постигнато и съдът да е утвърдил споразумение, или да е постановено съдебно решение по въпросите по чл. 127, ал. 1 и ал. 2 от СК. При това положение и предвид изложеното по-горе, постановените по делото първоинстанционно решение по чл. 127, ал. 2 и чл. 127а, ал. 2 от СК и въззивно решение по чл. 127, ал. 2 от СК, с които районният и окръжният съд служебно са се произнесли по въпросите относно упражняването на родителските права спрямо двете деца, тяхното местоживеене и издръжка, са процесуално допустими. Настоящата касационна инстанция, и при служебно извършената проверка не намира пороци, които да водят до нищожност или недопустимост на обжалваното въззивно решение.

Последното, обаче, е неправилно.

В мотивите към решението си въззивният съд е изложил единствено съображения относно процесуалната допустимост на обжалваната част от

първоинстанционното решение, които съображения са в съответствие с приетото по-горе от настоящата инстанция. В противоречие обаче и със собственото си становище, че в производството по чл. 127, ал. 2 от СК съдът служебно следва да изясни и да се произнесе в интерес на децата по всички въпроси, посочени в тази разпоредба, окръжният съд е приел, че тъй като с въззивната си жалба ищцата не е навела оплаквания за неправилност на първоинстанционното решение и не е искала неговата отмяна, то съгласно чл. 269, изреч. 2 от ГПК, въззивният съд не дължал проверка относно правилността на решението по чл. 127, ал. 2 от СК на районния съд, а следвало да го потвърди. Така приетото, респ. – липсата на каквито и да било мотиви по същество към обжалваното въззивно решение, е в противоречие със задължителните указания и разяснения, дадени с т. 1 и т. 2 от ТР № 1/09.12.2013 г. на ОСГТК на ВКС и с ППВС № 1/12.11.1974 г., както и с основаната на тях, трайно установена практика на ВКС по чл. 290 от ГПК, съгласно която, следейки служебно за интереса на децата, произнасяйки се по споровете за родителски права, въззивният съд, който е такъв по съществуващото на спора, следва също служебно и съдействайки максимално на страните, както да изясни във възможно най-пълна степен всички обстоятелства, които са от значение за разрешаването на въпросите по упражняването на родителските права, местоживеенето, режима на лични отношения и издръжката на децата, така и служебно да разреши тези въпроси именно в интерес на децата, което включва не само произнасяне по тях с въззивното решение (диспозитива му), а и подробно и всестранично обсъждане в мотивите към него и извършване на комплексна преценка на всички установени по делото конкретни обстоятелства (примерно изброени в чл. 59, ал. 4 от СК), които са от значение за защита интересите на децата при решаването на спора относно родителските права. Като не е извършил такава преценка в случая, окръжният съд не само е постановил напълно необоснован съдебен акт и такъв при допуснати съществени нарушения на

съдопроизводствените правила, а и като краен резултат – в нарушение на материалния закон, тъй като не са защитени интересите на двете деца.

Наред с горното, в нарушение на чл. 59, ал. 6 от СК и пред двете съдебни инстанции страните (родителите) не са призовани за лично изслушване и не са изслушани. Освен това, страните са поставени и в положение на процесуална изненада – за първи път едва в решението си първоинстанционният съд е приел, че следва да се произнесе и по въпросите относно упражняването на родителските права, местоживеенето на децата и тяхната издръжка, като в доклада по делото по чл. 146 от ГПК по никакъв начин не е посочено, че и тези въпроси се включват в предмета на делото, респ. – липсват каквито и да било указания към страните във връзка с тях. Тези въпроси, както вече беше посочено, не са обсъдени по никакъв начин и в мотивите към обжалваното въззивно решение, което е постановено именно по тях. В резултат на всичко това, и пред двете съдебни инстанции по съществуващото на спора, и двете страни нито лично, нито чрез процесуален представител са изразили каквото и да било становище по тези въпроси; нещо повече – от страна на бащата (ответника), на когото е предоставено упражняването на родителските права по отношение и на двете деца, изобщо липсва каквото и да било изявление по делото. Социални доклади са изискани и такива са представени по делото само от ДСП-К. – по местоживеенето на бащата (ответника) и на двете деца, но не и от социалните служби по местоживеенето на майката (ищцата), която съгласно доказателствата по делото е работила и трайно пребивава и живее в гр. Х., Н., като е с постоянен и настоящ адрес в страната – в с. Ж., общ. Д. Двете съдебни инстанции, освен че не са дали надлежни указания на страните, не са проявили и служебна активност да съберат доказателства за релевантните за преценката интересите на децата, обстоятелства по чл. 59, ал. 4 от СК, които са останали неизяснени по делото. Такава преценка, както вече стана ясно, по никакъв начин не е извършена от въззивния съд.

По изложените съображения, съгласно чл. 293, ал. 2 от ГПК обжалваното въззивно решение, като неправилно, следва да бъде отменено. Тъй като допуснатите от въззивния съд, съществени нарушения на съдопроизводствените правила налагат извършването на съдопроизводствени действия по изслушване на страните и събиране на доказателства, съгласно чл. 293, ал. 3 от ГПК делото следва да се върне за ново разглеждане от друг въззивен състав на окръжния съд.

Съгласно чл. 294, ал. 1 от ГПК, при повторното разглеждане на делото въззивната инстанция следва да призове страните за личното им явяване в открито съдебно заседание за изслушването им съгласно чл. 59, ал. 6, пр. 1 от СК, при което те следва да заявят ясно становищата си по всички въпроси по чл. 127, ал. 2 от СК. Тъй като (с оглед досегашното процесуално поведение на страните и предвид данните по делото, че ищцата трайно пребивава в чужбина, а ответникът, макар и инцидентно, но също често пътува да работи в чужбина) личното им явяване пред съда е съмнително, то още с призоваването им въззивният съд следва да им изпрати писмени указания, в които подробно да им разясни предмета на спора – по кои въпроси съдът следва да се произнесе с решението си по чл. 127, ал. 2 от СК, какви конкретни обстоятелства в случая следва да бъдат установени и изяснени с оглед преценката по чл. 59, ал. 4 от СК и какви доказателства във връзка с тях страните могат и следва да ангажират по делото. Тъй като предвид досега установените обстоятелства по делото, между страните не са налице дълбоки и неотстраними противоречия относно отглеждането, възпитанието и издръжката на децата им, в писмените указания към тях окръжният съд следва и подробно да им разясни, че в интерес на децата е родителите сами да разрешат въпросите по чл. 127, ал. 1 и ал. 2 от СК – чрез споразумение помежду си, което да представят пред съда за утвърждаване. При лично явяване на страните в открито съдебно заседание, след изслушването им по реда на чл. 59, ал. 6, пр. 1 от СК, съдът отново следва да ги напъти към постигане на споразумение по чл. 127, ал. 1 от СК и

евентуално – да одобри такова, но само след като се увери, че интересите на децата ще бъдат защитени, поради което одобряването може да стане и след събирането на доказателства по делото и установяване на конкретните обстоятелства, които в случая са от значение за интересите на двете деца. В тази връзка, и в откритото съдебно заседание – с оглед и конкретните изявления на родителите по чл. 59, ал. 6, пр. 1 от СК, съдът отново следва да им разясни какви конкретни обстоятелства следва да бъдат установени и изяснени с оглед извършване на преценката по чл. 59, ал. 4 от СК, и какви доказателства във връзка с тези обстоятелства страните могат и следва да ангажират по делото, като съдът в максимална степен им съдейства за събирането на доказателствата и прояви и служебна активност при събирането им. Също във връзка с изясняването на всички обстоятелства, които са от значение за интересите на децата, съдът още при насрочването на делото следва не само да изиска социални доклади от социалните служби и по местоживеенето на майката (ищцата) в страната и в чужбина, а също – и актуални социални доклади по местоживеенето на бащата (ответника) и децата (ако то е останало непроменено), с които да изясни във възможно най-голяма степен при какви условия децата биха били отглеждани и възпитавани при всеки от двамата родители, както и възможностите и капацитета на последните за това. Ако не се постигне и одобри споразумение по чл. 127, ал. 1 от СК, в мотивите към решението си по чл. 127, ал. 2 от СК въззивният съд следва да извърши подробна, всеобхватна и комплексна преценка на всички установени по делото конкретни обстоятелства по чл. 59, ал. 4 от СК, които в случая са от значение за защита интересите и на двете деца, и едва въз основа на тази преценка да постанови кой от двамата родители да упражнява родителските права и при кого да живеят децата, респ. – кой тях да заплаща припадащата му се част от издръжката, както и да определи режим на лични отношения между родителя, който няма непосредствено да упражнява родителските права, и децата – също изхождайки изключително от техните интереси. Във връзка с последното

въззивният съд следва да име предвид и че влязлата в сила част от охранителното първоинстанционно решение по чл. 127, ал. 2 и чл. 127а, ал. 2 от СК не се ползва със сила на пресъдено нещо и не е пречка – предвид и изложеното по-горе във връзка с разпоредбата на чл. 59, ал. 9 от СК – за евентуално определяне на нов режим на лични отношения (а и на нови мерки по чл. 127а, ал. 2 от СК) с новото въззивно решение – ако новоустановените обстоятелства и интересите на децата налагат това. Съгласно разпоредбите на чл. 78 и чл. 294, ал. 2 от ГПК, въззивният съд следва да се произнесе и по претенциите на страните относно присъждането на направените от тях разноски пред всяка от съдебните инстанции по делото, включително за настоящото касационно производство.

5. Нотариусът е задължен да познава свързаната с упражняваната от него дейност правна уредба и да съобразява действията си с нея. Несъобразяването с нормативната уредба от страна на нотариуса представлява нарушение, което при това се извършва виновно, поради което представлява дисциплинарно нарушение по чл. 75 от ЗННД. В тази връзка следва да бъде отчетено и това, че се касае не до едно, а до няколко дисциплинарни нарушения, тъй като всеки един от единадесетте договора за покупко-продажба е самостоятелен от останалите, поради което с извършването на заверката му приключва съответното нотариално действие. Допуснатите нарушения са такива на императивни норми, които са ясни и не подлежат на тълкуване от нотариуса, като при това той е задължен да познава същите, тъй като те са пряко свързани с извършването от него дейност, като при това се отнасят към извършването на едно и също нотариално действие – прехвърлянето на правото на собственост върху МПС с писмен договор с нотариална заверка на подписите. Всички тези обстоятелства следва да

бъдат взети предвид при определяне на вида и размера на съответното на тез нарушения дисциплинарно наказание

Чл. 75 от ЗННД

Чл. 80, ал. 1 от ЗННД

Решение № 93 от 16.09.2019 г. по гр. дело № 169/2019 г., IV г. о., докладчик съдия Димитър Димитров

Производството е по реда на чл. 80, ал. 1 от ЗННД и е образувано по повод на жалба с вх. № 2076/28.11.2018 година, подадена от Съвета на нотариусите, срещу решение от 14.11.2018 година на дисциплинарен състав на ДК при НК, поставеното по дисциплинарно дело № 3/2018 година.

С обжалваното решение на В. М. П.-нотариус с район на действие района на РС В., вписан под № [номер] в регистъра на НК, е наложено дисциплинарно наказание по чл. 75, ал. 1, т. 2 от ЗННД, а именно парична глоба в размер на 3000.00 лева.

В жалбата си Съветът на нотариусите твърди, че обжалваното решение е незаконосъобразно и не съответства на събраните по делото доказателства. Направено е искане обжалваното решение да бъде отменено като бъде постановено ново, с което на В. М. П. - нотариус с район на действие района на РС В., вписан под № 205 в регистъра на НК да бъде наложено дисциплинарно наказание по чл. 75, ал. 1, т. 3 от ЗННД, а именно „предупреждение за лишаване от правоспособност“.

В. М. П. - нотариус с район на действие района на РС В., вписан под № [номер] в регистъра на НК е подал отговор на жалбата с вх. №

2159/20.12.2018 година, с който е изразил становище, че същата е недопустима и затова образуването въз основа на нея производство трябва да бъде прекратено, а ако това не бъде възприето жалбата е оспорена като неоснователно и е поискано същата да бъде оставена без уважение, а оспорваното с нея решение да бъде потвърдено.

СН е бил уведомен за обжалваното решение на 19.11.2018 година, а подадената от него жалба е с вх. № 2076/28.11.2018 година. Поради това е спазен предвидения от чл. 80, ал. 1 от ЗННД преклузивен срок за обжалване като жалбата отговаря на формалните изисквания на закона. Същата е подадена от надлежна страна, поради което е допустима и подлежи на разглеждане по същество.

Разгледана по същество, жалбата е **частично основателна** по следните съображения:

В. М. П.-нотариус с район на действие района на РС В., вписан под № [номер] в регистъра на НК, не е обжалвал решение от 14.11.2018 година на дисциплинарен състав на ДК при НК, поставеното по дисциплинарно дело № 3/2018 година в установения в чл. 80, ал. 1 от ЗННД срок. Същевременно с жалбата си СН не оспорва решението в неговата цялост, а само в частта му, с която не е възприето становището на Съвета за вида на дисциплинарното наказание, което е следвало да бъде наложено. С оглед на това решение от 14.11.2018 година на дисциплинарен състав на ДК при НК, поставеното по дисциплинарно дело № 3/2018 година не е обжалвано в частта му, с която на В. М. П. - нотариус с район на действие района на РС В., вписан под № [номер] в регистъра на НК е наложено дисциплинарно наказание по чл. 75, ал. 1, т. 2 от ЗННД, а именно парична глоба в размер на 3000.00 лева, поради което въпросът за това извършено ли е дисциплинарно нарушение е разрешен с обвързваща сила и не подлежи на преразглеждане в тази му част.

Предвид на горното сегашният съдебен състав е обвързан от установените с решение от 14.11.2018 година на дисциплинарен състав на ДК при НК, поставеното по дисциплинарно дело № 3/2018 година дисциплинарни нарушения на нотариуса, като не може да пререшава тези въпроси. Спорен по делото е само въпросът за вида на наложеното дисциплинарно наказание.

При постановяване на решението си дисциплинарният състав на ДК при НК е приел за установено, че на 30.04.2018 година; на 13.05.2018 година; на 14.05.2018 година; на 17.05.2018 година; на 06.06.2018 година; на 25.06.2018 година; на 26.07.2018 година и на 13.08.2019 година В. М. П.-нотариус с район на действие района на РС В., вписан под № [номер] в регистъра на НК е удостоверил подписите на страните върху общо единадесет договора за покупко-продажба на МПС, като във всички договори била включена следната клауза: „Продавачът декларира, че МПС-то обект на продажбата в този договор не е обременено с вещни тежести, заповори и възбрани“. Същевременно било безспорно установено, че от информационната система на НК към информационната система на МВР не е била изпращана информация за регистрационния номер на нотариуса извършил сделката, регистърния номер и датата на общия регистър на нотариуса, пред който е извършена сделката и данни за приобретателя по сделката, които да бъдат записани в информацията за съответното превозно средство, предмет на всеки отделен договор, както и било безспорно, че на МПС с рег. № [номер] имало два броя наложени заповори, на МПС с рег. № [номер] имало един брой наложен заповор и на МПС с рег. № [номер] имало един брой наложен заповор. С оглед на това тези действия на В. М. П. били в нарушение на разпоредбата на чл. 144, ал. 4 от ЗДвП и чл. 16, ал. 1, ал. 2, ал. 3 и ал. 4 от Наредба № I-45/24.03.2000 година за регистриране, отчет, спиране от движение и пускане в движение, временно отнемане, прекратяване и възстановяване на регистрацията на моторните превозни средства и ремаркета, теглени от тях и реда за определяне на данни за регистрираните

пътни превозни средства. Дисциплинарният състав е приел, че с тези си действия В. М. П. - нотариус с район на действие района на РС В., вписан под № [номер] в регистъра на НК е извършил дисциплинарно нарушение като е нарушил разпоредбата на чл. 17, ал. 1 от ЗННД, като е удостоверил сключване на сделките за прехвърляне на собственост на превозно средство, без да направи искане към информационната система на МВР, без да отчете ограниченията на закона и без да изиска платени данъци за превозните средства, съгласно чл. 16, ал. 2, ал. 3 и ал. 4 от Наредба № 1-45/24.03.2000 година., които действия представлявали нарушение и на чл. 25, ал. 1 от ЗННД. Прието е, че с тези свои действия П. е уронил престижа на професията, съгласно чл. 34 от ЗННД и следва да се ангажира дисциплинарната му отговорност съгласно закона и Устава на НК. Посочено е, че удостоверяването на прехвърлянето на собственост на превозни средства по реда на чл. 144, ал. 1, ал. 2 и ал. 4 от ЗДвП е особено нотариално производство със смесен и сложен фактически състав при спазване на специалните изисквания и специфичната процедура, предвидена в чл. 16, ал. 1, ал. 2, ал. 3 и ал. 4 от Наредба № 1-45/24.03.2000 година, както и при спазване на особените изисквания на чл. 264, ал. 2 и ал. 4 от ДОПК, във връзка с ЗМДТ и при това удостоверяване нотариусът имал изключително важна роля при съблюдаването и спазването на създадените правила и норми, при опазване интересите на страните. В случая следвало да се има предвид, че освен удостоверяването на подписите на страните, изясняване на качеството на всяка една от тях, идентифицирането на тяхната самоличност и дееспособност и представителна власт, нотариусът следвало да изпълни във връзка с предмета на договора и специфичната процедура по чл. 16, ал. 1, ал. 2, ал. 3 и ал. 4 от Наредба № 1-45/24.03.2000 година. Освен това, нотариусът следвало да събере и доказателства досежно предмета на договора като трябвало в съответствие с разпоредбата на чл. 264, ал. 2 от ДОПК да изиска издаден или заверен от общината документ за платен данък върху превозното средство по ЗМДТ, както и писмена декларация от прехвърлителя, че няма

непогасени подлежащи на принудително изпълнение други задължения за данъци, мита, задължителни осигурителни вноски или други публични задължения, свързани с моторното превозно средство, като следвало да съобрази случаите, предвидени в ал. 4 на чл. 264 от ДОПК. Съгласно чл. 25, ал. 1 от ЗННД, нотариусът бил длъжен да опазва правата на страните, да ги упътва, да изяснява тяхната воля и фактическо положение, да ги запознава ясно и недвусмислено с правните последици и да не допуска пропуски или бавност в работата, които биха довели до накърняване на техните права. По силата на чл. 74, ал. 1 от ЗННД, за виновно неизпълнение на задълженията по закона и устава на НК нотариусът носи наказателна отговорност. Уронването на престижа на професията се изразявало в неправомерното поведение и погазването и неспазването на правилата, нелоялно отношение към нотариалната дейност. Такова поведение рефлектирало и zlepоставяло всички нотариуси. Дейността била с оглед личността на нотариуса и изисквала от последния да се отнася почтително, да изпълнява добросъвестно и безпристрастно професионалните си задължения, както и да зачита и утвърждава доброто име на професията. Уронването на престижа на професията било нарушение, при което нотариусът като длъжностно лице се zlepоставял пред трети лица. То било формално нарушение, тъй като не се изисквало настъпването на някакъв неблагоприятен резултат и било съставомерно, независимо от формата на вината-умисъл или небрежност. С действията си нотариус В. М. П.-нотариус с район на действие района на РС В, вписан под № [номер] в регистъра на НК като длъжностно лице в кръга на служебните си задължения бил уронил престижа на професията.

Въз основа на така възприетата от него фактическа обстановка дисциплинарният състав на ДК при НК е приел, че на В. М. П. следва да бъде наложено дисциплинарно наказание по чл. 75, ал. 1 т. 2 от ЗННД, а именно „глоба“, като е определил размера на същата на 3000.00 лева.

Както се посочи по-горе, с подадения от него отговор на жалбата В. М. П. е поискал производството по делото да бъде прекратено, тъй като подадената от СН жалба била недопустима. Това възражение е основано на твърдението, че жалбата е подадена еднолично от Председателя на СН, без за това да има решени, взето на заседание на съвета. Същото обаче е неоснователно, тъй като от представения и приет в проведеното на 13.03.2019 година открито съдебно заседание протокол № 10/23.11.2018 година се установява, че на проведеното на 23.11.2018 година заседание на СН при нотариалната камара е взето решение за обжалване на решение от 14.11.2018 година на дисциплинарен състав на ДК при НК, поставеното по дисциплинарно дело № 3/2018 година, като при това да бъде искано изменение на наложеното наказание от такова по чл. 75, ал. 1, т. 2 от ЗННД в такова по чл. 75, ал. 1, т. 3 от ЗННД. С оглед на това жалбата е допустима и подлежи на разглеждане по същество. При това следва да се има предвид, че установените въз основа на чл. 144, ал. 4 от ЗДВП правила на чл. 16, ал. 1, ал. 2, ал. 3 и ал. 4 от Наредба № I-45/24.03.2000 година за регистриране, отчет, спиране от движение и пускане в движение, временно отнемане, прекратяване и възстановяване на регистрацията на моторните превозни средства и ремаркета, теглени от тях и реда за определяне на данни за регистрираните пътни превозни средства имат императивен характер и затова установената с тях процедура трябва да бъде спазвана във всички случаи на прехвърляне на правото на собственост върху МПС. Нотариусът е задължен да познава свързаната с упражняваната от него дейност правна уредба и да съобразява действията си с нея. Несъобразяването с нормативната уредба от страна на нотариуса представлява нарушение, което при това се извършва виновно, поради което представлява дисциплинарно нарушение по чл. 75 от ЗННД. В тази връзка следва да бъде отчетено и това, че се касае не до едно, а до няколко дисциплинарни нарушения, тъй като всеки един от единадесетте договора за покупко-продажба е самостоятелен от останалите, поради което с извършването на заверката му приключва съответното нотариално действие.

Налице са единадесет дисциплинарни нарушения, извършени от В. М. П.-нотариус с район на действие района на РС В., вписан под № [номер] в регистъра на НК, в периода от 30.04.2018 година до 13.08.2019 година, поради което неизпълнението на задълженията по чл. 16, ал. 1, ал. 2, ал. 3 и ал. 4 от Наредба № I-45/24.03.2000 година за регистриране, отчет, спиране от движение и пускане в движение, временно отнемане, прекратяване и възстановяване на регистрацията на моторните превозни средства и ремаркета, теглени от тях и реда за определяне на данни за регистрираните пътни превозни средства от негова страна има траен и системен характер. Допуснатите нарушения са такива на императивни норми, които са ясни и не подлежат на тълкуване от нотариуса, като при това той е задължен да познава същите, тъй като те са пряко свързани с извършваната от него дейност, като при това се отнасят към извършването на едно и също нотариално действие-прехвърлянето на правото на собственост върху МПС с писмен договор с нотариална заверка на подписите. Всички тези обстоятелства следва да бъдат взети предвид при определяне на вида и размера на съответното на тези нарушения дисциплинарно наказание. Наред с това обаче следва да бъде взето предвид и това, че задълженията на нотариуса по чл. 16, ал. 1, ал. 2, ал. 3 и ал. 4 от Наредба № I-45/24.03.2000 година за регистриране, отчет, спиране от движение и пускане в движение, временно отнемане, прекратяване и възстановяване на регистрацията на моторните превозни средства и ремаркета, теглени от тях и реда за определяне на данни за регистрираните пътни превозни средства са установени с изменението на Наредбата, обнародвано в ДВ бр. 20/06.2018 година, поради което допуснатите от В. М. П. нарушения са извършени скоро след влизане на разпоредбите в сила, в период при който все още е възможно да има колебания в приложението им. Именно това обстоятелство води до извода, че по отношение на тях не следва да се налага предвиденото в разпоредбата на чл. 75, ал. 1, т. 3 от ЗННД дисциплинарно наказание, а именно „предупреждение за лишаване от правоспособност“. Поради това

възприетото от дисциплинарния състав на ДС при НК вид на дисциплинарното наказание, а именно „глоба“ по чл. 75, ал. 1, т. 2 от ЗННД е съответен на извършените от П. нарушения, но размера на същото от 3000.00 лева е занижен. С оглед на броя на извършените от П. дисциплинарни нарушения, периода, през който те са извършени, както и характера на нарушените правни норми настоящият съдебен състав намира, че размерът на наложеното дисциплинарно наказание „глоба“ по чл. 75, ал. 1, т. 2 от ЗННД следва да бъде в максимално предвидения от закона размер-5000.00 лева. При това следва да се има предвид и отношението на В. М. П., към извършените от него нарушения, доколкото той продължава да отрича същите и след постановяването на обжалваното в настоящето производство решение, макар и самият той да не е подавал жалба срещу него.

III. РЕШЕНИЯНА ТЪРГОВСКАТА КОЛЕГИЯ

6. Уговорката в допълнителни споразумения към договор за кредит за прибавяне към размера на редовната главница на просрочени задължения за лихви, върху които се начислява възнаградителна лихва, представлява анатоцизъм по смисъла на чл. 10, ал. 3 ЗЗД, който е допустим само при уговорка между търговци на основание чл. 294, ал. 1 ТЗ.

Решение № 66 от 29.07.2019 г. по търг. дело № 1504/2018 г., II т. о., докладчик съдия Костадинка Недкова

Производството е по чл. 290 ГПК.

Образувано е по касационна жалба на [банка] АД, гр. С., срещу решение № 20 от 15.01.2018 г., постановено по в.т.д. № 568 по описа за 2017 г. на Апелативен съд – Пловдив, с което е потвърдено решение № 344 от 29.06.2017 г., изменено с определение № 1292 от 08.08.2017 г. и поправено с решение № 414 от 08.08.2017 г., постановени от Окръжен съд – Пловдив по т.д. № 680 по описа за 2016 г. в отхвърлителната му част. С последното е оставен без уважение предявеният на основание чл. 430 ТЗ при условията на солидарност осъдителен иск от банката срещу Х. А. К. и А. Б. К. за разликата над уважения размер от 29 754.93 евро до пълния претендиран размер от 38 499.79 евро, представляваща главница по договор за потребителски кредит № [номер] от 12.11.2007г. и последващи допълнителни споразумения от 11.03.2009г., 31.03.2010г., 28.12.2011г., 29.11.2012г. и 25.11.2013г.

С определение по чл. 288 ГПК по настоящото дело е допуснато касационно обжалване на въззивното решение по въпроса: *„Уговорката в допълнителни споразумения към договор за кредит за преструктуриране на кредитно задължение по Наредба № 9 от 03.04.2008 г. за оценка и класификация на рисковете експозиции на банките и установяване на специфични провизии за кредитен риск (обн. ДВ бр. 38 от 11.04.2008 г.) чрез прибавяне на просрочените задължения за лихви и такси към размера на редовната главница представлява ли анатоцизъм по смисъла на чл. 10, ал. 3 ЗЗД?“*.

Върховният касационен съд, Търговска колегия, Второ отделение, като взе предвид оплакванията в жалбата и доводите на страните, с оглед правомощията си по чл. 293 ГПК, приема следното:

За да потвърди постановеното от първостепенния съд решение в обжалваната му част, решаващият съд е споделил извода му за очевидна неправноправност по смисъла на чл. 143, т. 3 и т. 10 ЗЗД на клаузите по чл. 3, ал. 1 и чл. 5 от сключения между страните договор за потребителски кредит [номер] от 12.11.2007 г. В аргумент е изтъкнал, че същите позволяват на

банката едностранно и периодично да определя собствения си базов лихвен процент, чрез който обаче се формира не само размерът на договорената възнаградителна лихва (цената на договора), но и размерът на наказателните лихви. Апелативният състав е намерил за невярно твърдението на въззивника (настоящ касатора) за липсата на анатоцизъм в сключените между страните допълнителни споразумения за добавяне на просрочените задължения за лихви към неплатената част от главницата. В обосновка е посочил, че дори и да е номинално прибавено към главницата, по своето основание вземането за лихви продължава да е вземане за лихви, защото по произход то няма нищо общо с първоначалното договорно основание, на което вземането за главница е възникнало. Съответно е заключил, че щом вземането за изтекли лихви е било променено на главница, върху която се начисляват лихви, е налице анатоцизъм, което води до нищожност на споразуменията за „служебно преоформяне” на дълга на основание чл. 26, ал. 1, предл. 1-во, във вр. чл. 10, ал. 3 ЗЗД. В подкрепа е изложил, че макар Наредба № 9 от 03.04.2008 г. за оценка и класификация на рисковете експозиции на банките и установяване на специфични провизии за кредитен риск (обн. ДВ бр. 38 от 11.04.2008 г.) да е действала по време на сключването на петте допълнителни споразумения от датите 11.03.2009 г., 31.03.2010 г., 28.12.2011 г., 29.11.2012 г. и 25.11.2013 г., то предвидената в чл. 10, ал. 3 ЗЗД законодателна делегация на БНБ изобщо не е била упражнена и каквото и да било нормативно уреждане на олихвяването на изтекли лихви в наредбата няма, нито е била предвидена възможност, при реструктуриране на рисковите експозиции на банката чрез споразуменията по чл. 13, ал. 2, вр. ал. 1 от цитираната наредба, да се прибавят лихви и такси към главницата на дълга.

По релевиращия материалноправен въпрос:

Предмет на регулация в чл. 13 от Наредба № 9 от 03.04.2008 г. за оценка и класифициране на рисковите експозиции на банките и за установяване на специфични провизии за кредитен риск /отм./ на БНБ е

дефиниране на реструктурирането на рискови експозиции /носещи риск от загуби/, между които попадат и кредитите, и условията за това. В ал. 1 от цитирания член е посочено, че една експозиция се счита за реструктурирана, когато първоначалните условия на споразумението са изменени чрез даване на отстъпки от банката към длъжника, предизвикани от влошаване на финансовото му състояние, водещо до невъзможност да се изплати в срок пълният размер на дълга, които отстъпки банката не би дала при други обстоятелства. Съгласно ал. 2 от същия член първоначалните условия на споразумението се считат за изменени по смисъла на ал. 1 при намаление на дълга (главница и/или лихви), замяна на част от дълга срещу собственост, рефинансиране или други финансови отстъпки от страна на банката, с изключение на промени в договорените лихвени проценти, породени от промени в пазарните лихвени нива. Според ал. 3 на чл. 13 от Наредбата, не е реструктурирана експозиция, по която са налице едновременно следните условия: 1/ договорено е удължаване общо с не повече от 2 години на срока за плащане на главницата и/или лихвите, без да се намалява нетната настояща стойност на паричните потоци по условията на допълнителните споразумения; 2/ банката има основание да счита, че ще събере главницата и лихвите; 3/ не са налице обстоятелства, показващи влошаване във финансовото състояние на длъжника.

Видно от цитираните разпоредби, ключово за наличието на реструктуриране по см. на чл. 13 от цитираната наредба е даването на отстъпки от банките към длъжника в хипотеза на невъзможност да се плати в срок пълния размер на дълга, вследствие на влошено финансово състояние. В ал. 2 на чл. 13 от Наредбата акцентът също е върху това, че реструктурирането се изразява в даване на финансови отстъпки от банката, като е налице примерното им изброяване. От него е видно, че отстъпката към длъжника намира израз в намаляване на дълга – главница и/или лихви, а не в увеличаването на същия, в замяна на кредита с друг кредит при по-изгодни за длъжника условия (рефинансиране) и други.

В нито една от разпоредбите на чл. 13 от Наредбата не се съдържа правило за начисляване на лихви върху лихви, поради което Наредба № 9 от 03.04.2008 г. /отм./ не се явява наредба на БНБ по см. на чл. 10, ал. 3 ЗЗД, установяваща възможност за олихвяване на изтекли лихви. Анатоцизъмът не представлява финансова отстъпка, като целта на забраната му е да се предотврати бързото нарастване на дълга. Идеята, заложена в чл.13 от Наредбата, е с реструктурирането на дълга на длъжника, който има финансови затруднения, да се направи възможно изпълнението на задълженията му, а не да се утежни неговото състояние чрез олихвяване на изтекли лихви, каквото е налице при увеличаване на главницата посредством прибавяне на просрочени задължения за лихви, върху които от своя страна се начислява възнаградителна лихва.

Анатоцизъм е допустим само в изрично предвидените в закон или в подзаконов акт на БНБ случаи. Съгласно чл.294, ал.2 ТЗ уговарянето на лихва върху лихва е допустимо само между търговците. Липсва приета от БНБ наредба по чл.10, ал.3 ЗЗД.

Таксите по своя характер не са лихви, поради което по отношение на тях не е налице олихвяване на изтекли лихви.

С оглед изложеното, настоящият състав на ВКС дава следния отговор на поставения правен въпрос:

„Уговорката в допълнителни споразумения към договор за кредит за прибавяне към размера на редовната главница на просрочени задължения за лихви, върху които се начислява възнаградителна лихва, представлява анатоцизъм по см. на чл. 10, ал. 3 ЗЗД, който е допустим само при уговорка между търговци на основание чл. 294, ал. 1 ТЗ. Реструктурирането по чл. 13 от Наредба № 9 от 03.04.2008 г. за оценка и класификация на рисковите експозиции на банките и установяване на специфични провизии за кредитен риск /отм./ не представлява предвидена в наредба на БНБ възможност за

олихвяване на изтекли лихви по чл. 10, ал. 3 ЗЗД. Олихвяването на просрочено задължение за такси, вкл. чрез прибавяне на таксата към главницата по кредит, върху които се начислява възнаградителна лихва, не представлява анатоцизъм по см. на чл. 10, ал. 3 ЗЗД.

По основателността на жалбата

Предвид отговора на поставения правен въпрос, правилен е изводът на въззивния съд, че уговорките в сключените допълнителни споразумения, по които страна е физическо лице – потребител, за увеличаване на главницата чрез прибавяне на изтекли лихви и начисляване върху тях на възнаградителни лихви, са нищожни на основание чл. 26, ал. 4, във вр. с чл. 10, ал. 3 ЗЗД, тъй като е налице анатоцизъм, доколкото Наредба № 9/03.04.2008г. /отм./ или друга наредба на БНБ не предвижда възможност за олихвяване на изтекли лихви. За да отхвърли иска за част от претендираната главница по кредита, решаващият състав е съобразил констатираната от него нищожност на клаузите в допълнителните споразумения, водещи до анатоцизъм, както и неравноправния характер по чл. 143, т.3 и т.10 ЗЗП на клаузите в договора за промяна едностранно от банката на базовия лихвения процент, който участва при формирането на възнаградителната и наказателната лихви. Искът за присъждане на такси е уважен в пълния претендиран размер, поради което не е от значение за спора приетата от съда принципна невъзможност да се прибавя таксата към главницата.

С оглед изложеното, въззивното решение следва да бъде оставено в сила.